

СТАНОВИЩЕ

от проф. Екатерина Илиева Матеева, д.н.
Професор по Гражданско право
Професионално направление 3.6 Право
Научна специалност Гражданско и семейно право
СУ „Св. Климент Охридски”, Юридически факултет и
Нов български университет, Департамент „Право”

Относно: Научните трудове, представени за участие в конкурс за заемане на академичната длъжност „доцент” по професионално направление 3.6. Право (Облигационно право), обявен от Нов български университет (НБУ) в ДВ, бр. 14 от 18.02.2022 г., с единствен кандидат **гл. ас. д-р Силвия Стоянова Цонева**

I. Оценка за съответствие с минималните национални изисквания и изискванията на Нов български университет.

От представената от **гл. ас. д-р Силвия Стоянова Цонева** справка-самооценка и приложените към нея писмени доказателствата, както и от доклада на Атестационната комисия за дългосрочно атестиране от 21.11.2021 г., се установява, че кандидатката е заемала длъжността главен асистент в НБУ повече от две години и отговаря на минималните национални изисквания по чл.26 Закона за развитието на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), като по някои показатели са събрани повече от необходимите точки.

В конкурсната документация на **гл. ас. д-р Силвия Стоянова Цонева** са представени и писмени доказателства, от които се установява, че тя изпълнява и допълнителните изисквания по чл. 58, ал. 1 от Наредбата за развитие на академичния състав в НБУ (показатели по групи Ж, З и И в таблицата за индивидуална оценка).

Няма доказано по законоустановения ред плагиатство в научните трудове на кандидата.

Кандидатурата на **гл. ас. д-р Силвия Стоянова Цонева** съответства на минималните национални изисквания и на допълнителните изискванията на НБУ за заемане на академичната длъжност „доцент“ по професионално направление 3.6. Право.

II. Изследователска (творческа) дейност и резултати

1. Оценка на монографичния труд, включително оценка на научните и научноприложните приноси на автора.

За участие в настоящия конкурс **гл. ас. д-р Силвия Стоянова Цонева** е представила отпечатан хабилизационен монографичен труд под заглавие „Обезщетението за вреди при договорна отговорност”, изд. НБУ, 2021 г., 424 страници, който в никоя своя част не повтаря дисертационния труд на авторката за придобиване на ОНС „доктор”. Хабилизационният труд е структуриран в увод, три глави и заключение, в които в правно-логическа последователност са изследвани общите теоретични положения при определянето на подлежащите на обезщетяване вреди, след което са изяснени въпросите, свързани с определянето на обезщетението за имуществени вреди и накрая са обсъдени някои особени хипотези на обезщетение,

сред които обезщетението за неимуществени вреди, обезщетението за вреди при разваляне на договор, обезщетението при мораторната лихва и неустойката и обезщетението, определено съобразно ползите за длъжника.

Трудът е първото цялостно и систематично монографично изследване върху обезщетението за вреди при договорна отговорност в съвременната ни юридическа книжнина. Не може да има съмнение, че правната проблематика, която е фокусирала вниманието на авторката, е с неостаряващо значение и винаги актуална в доктрината и практиката. Трудът е опрян на много богат научен апарат, привлечени са голям брой наши и чуждестранни теоретични източници, което е позволило на авторката да приложи широко сравнителноправния метод на научно изследване. Това повишава познавателната стойност на труда. Неговата полезност за доктрината и практиката е подсилена и от вещото привличане на релевантна съдебна практика и обсъждането ѝ в хода на изложението. Позоваванията на теоретични източници и правораздавателни актове са коректни и направени с научна добросъвестност. Авторските тези са задълбочено аргументирани, научната полемика се води коректно и с уважение към различните мнения.

Въз основа на задълбочен и солидно аргументиран теоретичен анализ авторката е обосновала редица оригинални свои виждания с приносен характер по въпроси от основополагащо значение за института на обезщетението за вреди при договорната отговорност. Сред тях заслужава да бъде открит интересният авторов подход към избраната тема, съсредоточен върху изясняване на принципните положения във връзка с установяване на подлежащите на репарирание вреди и определяне на размера на дължимото обезщетение. За успешното провеждане на избора от **гл. ас. д-р Силвия Цонева** оригинален изследователски подход допринасят и нейните задълбочени, академично подпльтени познания по икономика и умелото им използване за обогатяване на правния анализ. Приносно значение има частта от изследването, посветена на по-прецизното изясняване на съотношението между понятията преки и непосредствени вреди и предвидими вреди, както и на специфичния проблем за прекъсването на причинната връзка с оглед понятията за преки и косвени вреди (Глава първа от труда). От значение за усъвършенстване на нормативната уредба е добре обоснованото предложение на авторката, със законова норма да бъде уредено правото на кредитора да получи разноските, които е направил във връзка с ограничаване на вредите, включително и в случаите, при които не е успял да постигне това. Интерес за доктрината и практиката у нас представлява добре аргументираният тълкувателен извод, че обезщетението за вреди от виновно неизпълнение на договорно задължение трябва да се определи съобразно позитивния договорен интерес. Полезно за нашата юриспруденция е разглеждането в Глава втора на различни методики за изчисляване на обезщетението и извеждането на формула за определяне на дължимото обезщетение в зависимост от паричната равностойност на неизпълнената престация и други фактори (разноски, които кредиторът е бил принуден да направи, пропуснати ползи и др.). С приносно значение за теорията и съдебната практика е направеното от авторката изследване на методите (линеен и пропорционален) за изчисляване на разликата между паричната оценка на вредата, изразяваща се в загуба на стойност вследствие неизпълнението, и квантиминорния иск (иска за намаляване на цената/възнаграждението) при недостатъци във вещта/изработеното. Аргументирано е

виждането на авторката, че бъдещите вреди също могат да подлежат на обезщетяване, при условие че съществува сигурност за тяхното настъпване. Отделено е място на дискусията в доктрината и практиката въпрос за момента, към който подлежащите на репарирание вреди при договорна отговорност следва да бъдат остойностени и е предложено добре аргументирано решение на проблема. Полезни за доктрината и практиката и с приносен характер са и тълкувателните изводи на авторката относно репарирането на неимуществени вреди, причинени вследствие неизпълнение на договорни задължения (Глава трета от труда). Уместна и заслужаваща подкрепа е препоръката на авторката, решаващият съдебен състав да изследва въпроса за предвидимостта на неимуществените вреди като последица от небрежното неизпълнение на договорно задължение. Изложени са аргументи в подкрепа на авторското виждане, че обезщетението по чл. 88, ал. 1 ЗЗД при разваляне на договора е за нарушен позитивен интерес. В нова светлина е разгледана неустойката с присъщата ѝ обезщетителна функция. Направено е и оригинално предложение обезщетението за вреди от неизпълнен договор да се определя не съобразно вредите, причинени на кредитора, а с оглед на ползите, които неизправният длъжник е извлякъл от неизпълнението.

Изброяването на положителните страни и приносите в труда в настоящото становище е само примерно и далеч не изчерпва достойнствата на рецензираната монография на **гл. ас. д-р Силвия Цонева**. Необходимо е специално да се подчертае, че трудът отговаря на изискванията за хабилитационен труд, въведени от действащото законодателство (чл. 24, ал. 1, т. 3 ЗРАСРБ), както и на високите стандарти за качество на научната продукция в НБУ.

2. *Оценка на приносите в останалите приложени публикации, направени след назначаването на академичната длъжност „гл. асистент“, вкл. оценка на изискването за рецензираност на изданията.*

Освен с обсъдения по-горе хабилитационен труд **гл. ас. д-р Силвия Цонева** участва в настоящия конкурс и с още две много сериозни научни съчинения: „**Английско и българско деликтно право**“. Изд. Авангард прима, С., 2019 г. в обем от 409 страници и научната статия „**Хоризонтално действие на основните права на човека в отношенията между частноправни субекти**“. – В: Сборник от Научна конференция „Правата на човека – 70 години след приемането на Всеобщата декларация за правата на човека“. Съст. проф. д.ю.н. М. Новкиришка-Стоянова, доц. д-р М. Белов, гл. ас. д-р Д. Начев. С., УИ „Св. Кл. Охридски“, 2019, с. 158-170.

Трудът „**Английско и българско деликтно право**“ е първото в нашата специализирана правна литература сравнителноправно изследване върху английското деликтно право в съпоставка с българското деликтно право. Изложението следва системата на английското деликтно право, чиито правни институти са взети като правно-логически център, около който е съсредоточено изследването, а сравненията с българското деликтно право целят да разкрият функционалните аналози на съответните английски правни институти в българския правопорядък и да открият тяхната специфика. Трудът разкрива изключително доброто познаване на английската уредба, практика и доктрина от страна на **гл. ас. д-р Силвия Цонева**, както и перфектното

влееене на английската правна терминология в обхванатата материя. Като източник за подготовка този труд е най-доброто, което могат да си пожелаят студентите, докторантите, специализантите и всички юристи и лингвисти, когато им се наложи да се занимават с материята на английското деликтно право, без да владеят добре английската правна терминология. На места сравнителноправните бележки включват уредбата и по други национални правопорядъци (Германия, Франция и др.). В справката за научните приноси, представена в настоящата процедура, кандидатката с основание е изтъкнала, че проведеното задълбочено сравнителноправно изследване на английското и българското деликтно право улеснява разбирането на редица soft-law източници като проекта за Общата референтна рамка и Принципите на европейското деликтно право. Въобще, този уникален по характера си труд обогатява българската правна книжнина. С голямата си познавателна стойност той е надежден ориентир и за теоретици в областта на частноправната наука, и за практикуващи юристи. В тези насоки може да бъде видян приносния характер на посочения труд за развитието на българската правна мисъл.

Статията **„Хоризонтално действие на основните права на човека в отношенията между частноправни субекти“** е посветена на една особено актуална за нашето съвремие и недостатъчно изследвана у нас правна проблематика, а именно проявлението на основните права на човека в отношенията между частноправните субекти. Приносен характер за нашата юриспруденция има изводът на авторката, че тече процес на „конституционализация“ на частното право, изразяващ се във въздействие на концепцията за основните права на личността най-вече в областта на договорното и на деликтното право. Същността на този процес авторката вижда в това, че частното право все повече възприема основните права на личността като ценност, която пречупва през призмата на основните положения, регулиращи гражданския оборот и се приспособява към идеята за зачитане и защита на основните права.

3. Цитиране от други автори

Според изискванията на Закона за развитието на академичния състав, както и изисквания на НБУ за покриване на изискванията за конкурс за доцент, са необходими минимум 50 точки. От справката-самооценка и представените материали са посочени и удостоверени 30 цитирания на статии на д-р **Силвия Цонева** в монографии и колективни томове с научно рецензиране. По този начин кандидатът надхвърля минималните национални изисквания по показател Д12 от таблицата за индивидуална оценка за цитиране от други автори.

В трудовете, представени за участие от д-р **Силвия Цонева** в настоящия конкурс, не се откриват данни за плагиатство по смисъла на § 1, точка 7 от Допълнителните разпоредби на ЗРАСРБ.

III. Учебна и преподавателска дейност

Кандидатът изпълнява всички критерии на НБУ за преподавателска натовареност, по всички показатели. Д-р **Силвия Цонева** е назначена за асистент в НБУ през 2001 г. Преминува през академичните длъжности старши асистент (2005 г.) и главен асистент (2012 г.).

Води аудиторни и извънаудиторни занятия в магистърска програма „Право“ на НБУ, както следва LAWN 505 Упражнения по облигационно право, LAWN 504

Облигационно право (от 2020/2021г.), LAWN 622 Потребителско право, LAWN 911 Борсово право, LAWN 611 Самостоятелна работа по облигационно право. Включва се като лектор и в курса „Практикум по гражданскоправни науки“. Води курс LEAB081 Гражданско право /на английски език/ в програма „Приложна лингвистика“ на НБУ и курс Въпроси на търговското право /на английски език/ в съвместна програма на НБУ и Университета на Йорк. В рамките на кръжока по гражданскоправни науки в НБУ води кръжока по облигационно право.

Кандидатът напълно изпълнява задълженията и отговаря на изискванията за работа в електронния обучителен модул „MOODLE – НБУ“.

За последните десет семестъра на своята учебна и преподавателска работа **гл. ас. д-р Силвия Цонева** е получила средна оценка Мн. добър 4.47 (при максимална оценка 5.00) от анкетите за удовлетвореност на студентите.

Гл. ас. д-р Силвия Цонева е участвала в обученията, организирани от библиотеката и Центъра за кариерно развитие и обучителни ресурси на НБУ с цел подобряване на качеството и методиката на преподаване и повишаване на знанията и умения за работата с библиотечни и информационни услуги.

В обобщение, преподавателската и учебната дейност на кандидата съответства на нормативните изисквания на закона и на допълнителните критерии на НБУ по групи Ж, З, И от таблицата.

IV. Административна и обществена дейност

Д-р Силвия Цонева е работила в администрацията на Нов български университет като директор и програмен консултант на програма „Право“ на НБУ през периода от 2005 г. до 2017 г. , като член на Комисията по акредитация към Магистърски факултет, като член на Програмния съвет на програма „Право“ и на Съвета на департамент „Право“ на НБУ. Член е на редакционната колегия на Юридическо списание на НБУ (Law Journal or NBU) (от 2005 г. до 2022 г.) и член на редакционната колегия на „Studies in the field of law and politics. Miscellanies“, издание на Факултета по право, администрация и икономика на Kujawy and Pomorze University in Bydgoszcz (от 2017 г.). Член е на Съюза на юристите в България.

Д-р Силвия Цонева е и Еразъм координатор за програма „Право“ на НБУ.

V. Лични впечатления от кандидата (ако има такива)

Познавам **гл. ас. д-р Силвия Цонева** от 2004 г., когато постъпих на работа в НБУ и с увереност мога да кажа, че тя е отлично подготвен специалист, продуктивен учен, обичан преподавател, коректен и етичен колега и много почтен и добър човек. Ползва се уважението на преподаватели, служители и студенти. Специално от студентите, на които преподавам, съм чувала много добри отзиви за **гл. ас. д-р Силвия Цонева** като преподавател, който е взискателен, отдаден на работата си, обяснява материята разбираемо и им дава много добра подготовка. Намирам, че кандидатурата на **гл. ас. д-р Силвия Цонева** за академичната длъжност „доцент по Облигационно право“ е много подходяща, изцяло в интерес на студентите е, ще допринесе за доброто качество на преподавателската дейност и за развитието на академичната колегия на Департамент „Право“ на НБУ, поради което я подкрепям изцяло.

VI. Мнения, препоръки и бележки по дейността и постиженията на кандидата

Позволявам си да препоръчам на **гл. ас. д-р Силвия Цонева** след приключване на процедурата по хабилитация да съсредоточи усилията си върху разработване на дисертационен труд за получаване на научната степен „доктор на науките”. Убедена съм, че д-р Цонева има необходимите теоретични знания и изследователски опит и качества за това и ѝ пожелавам успех, в който не се съмнявам!

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Въз основа на изложените по-горе съображения намирам с убеденост, че **гл. ас. д-р Силвия Цонева** отговаря на всички материалноправни изисквания, установени в ЗРАСРБ, ППЗРАСРБ и вътрешните актове на Нов български университет за заемане на академичната длъжност „доцент” по професионално направление 3.6. Право (Облигационно право) в НБУ, Департамент „Право”, с оглед на което предлагам на почитаемото научно жури да гласува положително.

Дата: 19.06.2022

Подпис:

Проф. Екатерина Матеева, д.н.